

EYGA MÁLIÐ

**TÓRA VIÐ
KELDU**

Lærari

Veitslan avlýst...?

Og so var tað í 2012, at orðið úrvalsflokkar kom á breddan. Vanliga eru føroyingar ikki bangnir fyri at vísa styrki, føroyingar eru eitt stolt fólk, sum, hóast pinkutjóð, á fleiri økjum hevur vunnið sær virðing í risalondum. Hvør er pinka, og hvør er risi, er nevnliga ikki altíð avgjørt frammanundan.

At kveikja virðing og fagnað vøkstri av øllum, eisini teimum dugnaligu, er óivað ein áhugaverdur táttur føroyingar eiga at taka til sín. Ítróttur, tónleikur, list, útbúgving, vinnulív, ella hvat alt eitur, eigur at hava ein sunnan hugburð til at vera best og at gera sítt besta. Eisini, tá ið fólk fáa góð úrslit, at heiðurin verður teimum sýndur.

Onkuntið havi eg hug at halda, at tað veruliga verður góðtikið, at nóg mikið er at gera sítt næstbesta, tí ymiskar forðingar, fordómar ella manglandi vilji er til staðar.

Uttan tó at taka støðu til ítøkiliga málið um úrvalsflokkar í fólkkálanum, so fór eg at hugsa um vælsignaðu Babette, sum Karen Blixen í 1950unum, í bókini “Babettes gæstebud”, skrivaði um.

Ein lúrin søga um fronsku Babette, sum orsaka av ófriði í Paris má flýggja, og endar tí í Norska útjaðaranum hjá aldrandi prestadøtrum. Babette, sum í heimlandinum var tilbiðin matkennari, fær í Berlevåg ikki møguleikan at vísa serstøku evni síni, orsaka av spartansku mátskránni í húsinum. Hóast nýggi leikluturin verður stýrdur í puritanska umhvørvinum av prestadøtrunum, hevur hon størstu virðing fyri gerningi sínum og ger hann væl.

Gylti møguleikin hjá Babette verður tó veruleiki ein dagin, tá ið tvær hendingar, sum annars einki samband høvdu, henda um somu tíð. Babette vinnur 10.000 frankar í lottospæli og 100 ára føðingardagurin hjá prestinum, sum annars er deyður, nærkast. Babette avgerð tí, at nú er tíðin komin, at bjóða bygdafólkinum til eina fina og fram úr góða føðingardagsmáltíð, sum skuldi kveikja virðing og fagnað hjá krænsu gómunum.

Hóast bókin viðgerð mong áhugaverd evni, so hugsi eg um Babette, sum í fleiri ár ikki slapp at vísa síni serstøku evni, og hóast hon gjørdi sær ómak, har hon var, so harmist eg um, hvussu hon í veruleikanum varð hildin aftur.

Um vit hugsa um framtíðar borgarar okkara, skulu teir ikki hava møguleika at vísa síni sonnu evni?

Karen Blixen gevur nakað soleiðis til kennar gjøgnum ein av persónunum í bókini, at tað er ræðuligt, og ikki til at liva við, at verða eggjaður at gera sítt næstbesta. Tað er ræðuligt at heysta lógvabrestir fyri sítt næstbesta. Eitt langt skríggj fer út í heimin úr hjartanum: “Gev mær loyvi og gev mær møguleika at gera mitt besta.”

Sum Blixen sjálv sigur, er dirvi sterkasta vápníð, tá ið tosað verður um at menna. Bæði dirvi at skapa karmarnar og dirvi at spenna seg út. Nei, ikki hugsi eg, at føroyingar gerast verri stillaðir, um vit læra at bjóða í veitslu, har øll fáa møguleika at vaksa á sínum stóði – eisini tey dugnaligu.

KJAK

Viðmerkingar og lesarabrøv til Sosialin skulu sendast til teldupostadressuna:
post@sosialurin.fo

66 ár síðan føroyingar vrakaðu loysingina

Við fólkaatkvøðuna í 1946 vrakaðu føroyingar bæði stjórnaruppskotið og loysingina. Hóast loysingarmenn nú í 66 ár hava roynt at reingja søguna, hevur eftirtíðin prógvað, at veruliga úrslitið var, at loysingin bleiv vrakað. Hetta góðtóku eisini allir løgtingsmenn tá uttan ein

**JOHAN
PETERSEN**

Aftur nú hava loysingarfólk verið frammi við villleiðandi upplýsingum um fólkaatkvøðuna, nú 66 ár eru liðin síðan fólkaatkvøðan var 14. sept. 1946.

Sambært Zakariasi Wang, sum man vera tann føringurin, sum heldur seg vita mest um fólkaatkvøðuna, var úrslitið, at av øllum avgivnum atkvøðum atkvøddu 47,3% fyri stjórnaruppskotinum, 48,6% fyri loysingini, og 481 atkvøður vóru ógildugar [1]. Hetta svarar til 4,1% Sambært Zakariasi var atkvøðuluttøkan 67,7% [1] og sambært Anju Andreasen 66,4% [2].

Bert 33% atkvøddu fyri loysing

Sambært Zakariasi atkvøddu soleiðis - av samlaðu møgulegu atkvøðunum í Føroyum tá - 32% fyri stjórnaruppskotinum, 33% fyri loysing, 32% atkvøddu ikki og 3% av atkvøðunum vóru ógildugar [1].

Tað var hvørki absolutt, kvalifiserað, vanligt ella simpult fleirtal fyri loysingini. Tað var bert ein minniluti fyri loysing, umenn hesin minniluti var 1 % størri enn minnilutin fyri stjórnaruppskotinum. Hetta er tann nakni veruleikin.

Henda veruleika góðtóku allir flokkar, eisini Fólkaflokkurin, tá ið kongur og stjórnin sendu tingið til hús og nýval varð útskrivað [8]. Bert ein ekskluderaður javnaðartingmaður sat eftir.

Hóast loysingarmenn nú í 66 ár hava tvíhildið um,

endurtikið upp í saman og ár eftir ár hátíðarhildið, at føroyingar atkvøddu fyri loysing, so er hetta ikki rætt. Um teir so halda framm við hesum í 100 ár afturat, so er og verður hetta ikki annað enn søgumaniplatið. Tað vísir keldutilfar, fyrst og fremst løgtingstíðindi frá hesum tíðarskeiði, bøkurnar um Sambandsflokkinn og Løgtingið og nýliga útkomna bókina hjá Z. Wang.

Aðrir veruleikar, sum vísa, at føroyingar vrakaðu loysingina

Kendutifarið, sum nú er tókt í bókum og á netinum, vísa eisini m.a., at

- bæði Thorstein Petersen og Andrass Samuelsen

søgdu, at fólkaatkvøðan skuldi vera leiðbeinandi [3] og [4],

- Thorstein Petersen kravdi kvalifiserað fleirtal (helvt av øllum atkvøðum í Føroyum) [5],
- Th. Petersen hevði lovað, at ”nei”-atkvøðurnar skuldu telja við, enntá sum gildugar [10],
- at løgtingssamtyktin 18. sept. ’46 um loysing var ógildug, tí tingið hevði ikki lóggevandi myndugleika [7],
- skuldu Føroyar hava loysing, skuldi hetta samtykkjast av Ríkisdegnum [9],
- Løgtingsvalið 8. nov. 1946 vísti, at føroyingar ikki ynsktu loysing. Fólkaflokkurin misti 3 tingmenn og harvið fleirtalið í løgtinginum og alt tos um loysing var tept [6],
- hetta løgtingsvalið prógvaði í øllum førum, at meirlutin av føroysku veljarunum ikki tóku undir við sjálvstýrispolitikki Fólkaflaksins [8].
- fólkaatkvøðan var so ógreið, at enski søgu-

frøðingurin John F. West kallar hana eitt meistara-stykki av eini fløkju (“a masterpiece of inconclusiveness”) [11],

- og at enda var tað illa hugsandi, tá ið kalda kríggið var við at taka seg upp, at stórveldini fóru at góðtaka, at Føroyar vóru uttanveltaðar. USA hevði beinleiðis ta fatan, at hernaðarligu áhugamál tess vóru best røkt, um Danmark hevði yvirvaldsrættin yvir Føroyum [12].

Haldi, at hetta keldutilfar talar sítt egna tigandi, men týðuliga mál og at tulkningar ikki eru neyðugar.

Keldur:

- [1] Zakarias Wang í grein í Sosialinum nr. 144 tann 11. okt. 2010 síða 29
- [2] Anja Andreasen, søgufrøðingur: Sambandsflokkurin í 100 ár síða 229
- [3] [3] Løgtingstíðindi 1946: eykatingseta apríl-mai 1946: skjal 8 Nevndarálit Stjórnarskipan Føroya síða 2. (logting.fo > løgtingstíðindi > løgtingstíðindi vel eldri > 1946 > D. Skjøl > 164))
- [4] Løgtingstíðindi 1946: eykatingseta apríl-mai 1946: skjal 8 Nevndarálit Stjórnarskipan Føroya síða 3-4. (logting.fo > løgtingstíðindi > løgtingstíðindi vel eldri > 1946 > D. Skjøl > 165 og 166)
- [5] Zakarias Wang, stjórn málafrøðingur: Fólkaatkvøðan 14. sept. 1946, síða 498 og Løgtingstíðindi 1946: vanlig tingseta 1946:13. Fólkaatkvøðan síða 49. (logting.fo > løgtingstíðindi > løgtingstíðindi vel eldri > 1946 > B.Eykatingsetan apríl-mai 1946 og vanlig tingsetan 1946 > 49)
- [6] Anja Andreasen, søgufrøðingur: Sambandsflokkurin í 100 ár síða 232
- [7] Løgtingstíðindi 1946: eykatingseta apríl-mai 1946: skjal 8 Nevndarálit Stjórnarskipan Føroya síða 4. (logting.fo > løgtingstíðindi > løgtingstíðindi vel eldri > 1946 > D. Skjøl > 166))
- [8] Hans Andr. Sølvará, søgufrøðingur: Løgtingið 150 ár, bind 1, síða 281
- [9] Hans Andr. Sølvará, søgufrøðingur: Løgtingið 150 ár, bind 1, síða 278
- [10] Zakarias Wang, stjórn málafrøðingur: Fólkaatkvøðan 14. sept. 1946, síða 495 og 498
- [11] Hans Andr. Sølvará, søgufrøðingur: Løgtingið 150 ár, bind 1, síða 279
- [12] Hans Andr. Sølvará, søgufrøðingur: Løgtingið 150 ár, bind 1, síða 288

Avgivnar atkvøður

Samlaðar atkvøður

